

הבריחה התיכון

הרב אלישע וישליצקי זצ"ל

בקשה ממשפחת וישליצקי הי"ו
 נודה לכל מי שיש בידו שיעורים, שיחות, הקלטות, תמונות, סיפורים
 וכל חומר אחר ממו"ר אבינו ז"ל
 להעביר אלינו העתק מהדברים למייל: yonivish@gmail.com

כתיבה: הרב אלישע וישליצקי זצ"ל

שכתוב ומקורות: יהונתן וישליצקי נ"י

גרפיקה: נעמי טוקר, 054-7775267

תמונת הבריאח התיכון: הרב מנחם מקובר

הערות והארות בעניין החוברת: gabik10@gmail.com

כ"ח שבט תשע"ט, יום השלושים לפטירתו של הרב אלישע וישליצקי זצ"ל

תוכן

- פתיחה - יצחק לקס, הרב גבי קדוש4
- מכתב 1 - הרב אלישע וישליצקי6
- מכתב 2 - הרב אלישע וישליצקי7
- הבריו התיכון - הרב אלישע וישליצקי9

בס"ד שבט תשע"ט

לרבנים, מנהלים, רכזות קהילה בקרן קהילות, ולכל המחברים
לרבנו אלישע זצ"ל

השלום והברכה

ימים קשים וכואבים עוברים עלינו בהלקחו ללא עת של מו"ר
הרב אלישע וישליצקי זצ"ל, המיית הלב ודמעת העין על גודל
האבידה והחסרון שנפער גדול מנשוא ואנו אנא בנו באים.

כחבורה אשר הרב אלישע מסר נפשו עליה ממש, חבורת
הגרעינים בכל רחבי הארץ, הרים את רוחנו בתורתו, ליכדנו
והיה לנו ללב שומע ולאוזן קשבת, חשים אנו שמשמיימים הטילו
עלינו את חובת המשך המפעל הגדול, מפעל התורה הגואלת
בטהרתה המחברת ומאחדת עדרים עדרים בדור של גאולה.

ראינו לנכון להמשיך להיות מחוברים לרבנו, מחוברים בינינו,
מחוברים לעם ישראל כולו בדרכו המיוחדת. כבטוי לכך אנו
מפרסמים לקראת יום השלושים לפטירתו את שכתוב שיחתו
בסעודת פורים תשס"ט אשר מכוחו של היין יצאו סודות של
אמת על דרכו ושלחותו בקודש של הרב אלישע, אשר בענוותו
ממשיל עצמו לבריה התיכון אשר מחבר בין הקרשים. מקורו
של הבריה התיכון בעץ החסד והאשל שנטע אברהם אבינו
ומכוח החסד מעמיד הוא את המשכן

חוברת זו יצאה בשנת תשס"ט, לקראת יום הולדתו של הרב
אלישע בכ"ז אדר ב' תשי"ד. החוברת יצאה משפחתית בלבד
ע"י בני המשפחה, והרב לא איפשר את פרסומה ברבים.

תודה לרבנית חיה וישליצקי שתחי' שאיפשרה לנו להכנס פנימה אל הקודש, תודה לבן יהונתן על השכתוב ומראה המקומות, תודה לרב מנחם מקובר על האפשרות להשתמש בתמונת הבריוח התיכון.

תודה לקרן קהילות ולעומדים בראשה על המאמצים בהמשך דרכו של הרב אלישע בגרעינים ובהוצאת חוברת זו.

צרפנו בפתחת החוברת שני מכתבים מהרב אלישע, המכתב הראשון נכתב לקראת שבת גרעינים של קרן קהילות והמכתב השני נכתב לפעילות ופעילים בתנועת 'מרימים את הדגל' לקראת מבצע חלוקת משלוחי מנות למשפחות שכולות. והדברים מבטאים את דרכו המיוחדת לקראת פורים במשלוחי מאות משלוחי המנות בכל רחבי הארץ ואת הדברים הנפלאים המרוממים ומחממי הלב שצורפו להם.

אחרי החלל הגדול שנוצר בהסתלקותו של מורנו הרב אלישע זצ"ל יעזרנו ה' בחנינת בינה ודעת להשכיל ולפעול עם א-ל בדור של גאולה להמשך דרכו ופעלו המיוחדים בזה ובבא.

גבי קדוש

רב גרעין 'אורות הקריה' קרית גת

יצחק לקס

יו"ר קרן קהילות

להסתער ולצמוח

כשהנשמה מאירה, הנפש והלב והדעת חפצים להסתער, לבנות, לצמוח.

שלושה מוקדים בהסתערות:

דע מאין באת- מנין הכוחות, "וזכרת כי ה' אלקיך הוא הנותן לך כח לעשות חיל" (דברים ח' י"ח).

ולאן אתה הולך- החזון, המטרות, היעדים, כל אלה מלויים- את העשייה, ונופחים רוח חיים בע"ה, בתוככי כל הפרטים הקטנים (אורות התשובה ו', ג')

ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון- החירות והאחריות שלובים יחד, במיוחד בדורות האחרונים של חבלי משיח, עת צומח מושג העצמיות ונוכח בכל מקום. עלינו לטהר ולגאלו מקטנות האנוכיות, אשר על כן, אין צמיחת העצמיות בלי זיכרון וניקוי בלתי פוסקים. ואתם, חלוצות וחלוצים בקהילות ובגרעינים ובכל מרחבי העם והארץ, בתוך עמכם אתם יושבים. ומכוח הקשר החי עם הציבור כולו על גווניו ומרכיביו, יברככם אלוקי ישראל, להיות שותפות ושותפים בשמחה ובטוב לבב במהלך גאולת ישראל. לבנות ולהיבנות בה, ויחד עם היחידים והמשפחות והקהילות, לצמוח ולהצמיח ישועה בעזרת צור ישראל וגואלו. וימלא ה' כל משאלות לבכם לטובה עם כל בית ישראל.

באהבה ובהוקרה עמוקה
אלישע

בע"ה אדר התשע"ג

לאחינו הגפרורים* וכל השותפות והשותפים

ה' עמכם

לקראת פורים, נופלות המחיצות - בין אדם לעצמו, ובין אדם לחברו, למשפחתו, לעמו, לארצו ולמדינתו. המציאות החיצונית המוחשית העכשווית, פחות לופתת אותנו, ופחות משעבדת אותנו. ממש כמו ביום הכיפורים - "ושלח רצוצים חופשי" (ישעיהו נח') כאשר הכוונה היא לכלול בכך את הגורמים החיצונים בנפש אשר לעיתים משעבדים אותנו לקטנות, לעכשוויות, ליצריות, לאנוכיות - ומגיע העת ביום הכיפורים ובפורים, להשתחרר מכל אלה בחסדי אלוקי מערכות ישראל.

שמחתנו בפורים ולקראתו, אינה "שמחת כריסו" שפירושה רק לעצמנו, אלא היא שמחה של אכפתיות ונתינה, כמו שבא הדבר לידי ביטוי ב"משלוח מנות איש לרעהו" כאשר המושג "רעהו" משתחרר מהתדמיות ומהמרחקים המלאכותיים. (על פי הרמב"ם הל' יום טוב פרק ט')

ועל מי שמקיים בפועל את נבואת "ומבשרך אל תתעלם" נאמר: "אז תעלה ארוכתך מאוד" מלשון בריאות ואיכות חיים מוסרית-לאומית. זוהי באמת "שמחה של מצווה", שאדם בעונו מכיר בשפע אלוקי המופיע בו, וחותר להשתמש בו כראוי, ולתתו לאחרים - ככתוב: "וְשִׂמְחָתָּ בְּכָל-הַטּוֹב, אֲשֶׁר נָתַן-לָךְ ה' אֱלֹהֶיךָ וּלְבֵיתְךָ, אֶתָּה, וְהַלְוִי, וְהַגֵּר, אֲשֶׁר בְּקִרְבְּךָ (דברים כו')

גבורתם של ישראל היא איפוא דווקא בעוונותם- כאלקי מערכות ישראל (מסכת מגילה דף לא'), ואין כמו המשפחות השכולות ויקירהן שנפלו בהגנת ישראל מיד צר, לבטא כיום את גבורת ישראל בדור התקומה.

אשר על כן, משלוחי המנות הבאים מעומק הלב - בתחושה של הצדעה והוקרה למשפחות השכולות- הם מעשה השייך במהותו לעיצומו של יום הפורים, המצמיח כוחות להתגבר על כל קטרוג וייאוש, מרירות והתרסה, כעס ועצבות.

ככל שנגדיל את הכרתנו בדבר הקשר המהותי בין כל אחד ואחת לכלל כולו, ונדגיש יותר בשמחתנו את היסוד הציבורי- לאומי, כך נוכל להתחדש ולהתקדש בקדושת מחיית עמלק, ולצמוח במהלך תחיית עם ישראל בארצו, במדינתו ובתורתו.

חזקו ואמצו

יישר כוחכם

אלישע וישליצקי

* כך כינה הרב אלישע את הפעילות והפעילים, החיילים הפשוטים, המציתים את להבת החיבורים והאהבה לכולם.

הבריחה התיכונה

**רז שיצא מאב לבנים
מתוך התכנסות הקרשים
בסעודת שמחת פורים התשס"ט**

הוצאה משפחתית לקראת יום הודאה
למי שאמר והיה העולם שעמד ושתל את
הקרשים ובריהם התיכונים, בעתם,
בזמנם ובדור הזקוק להם. ועימה תפילה
לתוספת כוחות להליכה מחיל אל חיל.

"ופרה הוא הביטול להשי"ת. והוא ע"י בחי' אמת שהוא בריח התיכון כו'. כי האמת מקיים הכל. והרי נמצא באמת חיות לכל הדברים. א"כ יש להם הארה פנימיות באמת. רק למי שמתנהג בשקר נדמה לו כהתנגדות לאמת. כי במדה שאדם מודד כו'. ולכך ביעקב כתיב שהתנהג עם כל אחד כמו שהוא. עם חסיד תתחסד כו'. והוא בחי' טהרה להיות אצל האמת שלא לנטות למה שנראה מבחוץ. שהוא רק הסתר ומכסה על הפנימיות. וכשנשאר כמו שהי' הוא טהור כנ"ל. וזה הכנה לגאולה. ומהר"ל ז"ל באור חדש פי' האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה. שמחזיר הדבר לשורשו. וכן הגאולה לצאת מההסתר אל הפנימיות להתדבק בשורש החיים ע"ש. וכבר כתבנו מזה פעמים רבות. וזה פרה קודם חודש שכשהוא אצל האמת כמו שהי' נמשך התחדשות מהשורש כנ"ל יביא גאולה."

(שפת אמת, פרה, תרלב)

בסעודת פורים אנחנו בעצם מודים ומהללים לשמן אלוקים על הניסים, על הגבורות ועל המלחמות שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה.

הרבה ניסים היו בתקופת המדבר, הרבה ניסים היו במשכן. הנס הגדול הוא עצם זה שהקב"ה הוא בעצם הקים את המשכן דרך משה, אהרן ובצלאל¹. ובתוך כל נס הקמת המשכן יש מושג אחד שמסביבו אנחנו מתאספים כולנו יחד, לא משנה באיזה בית, ולא משנה שם כזה או אחר. אני חושב שההתאספות יחד מכל קצוות הארץ קשורה מאד למושג הזה.

יש במשכן בריח שנקרא "בריא תיכון". "בריא תיכון" זה איזה שהוא חפץ שמהווה מקשה אחת, ועובר בתוך הקרשים מהקצה אל הקצה. זאת אומרת, שאף על פי שהמשכן עומד בנס, צריך "בריא תיכון" שיחבר את כל הקרשים. "בריא התיכון" היה עץ. גם במגילה ישנו עץ, שעושים אותו בין לילה גבוה חמישים אמה, וחושבים על ייעודו כל מיני מחשבות. אבל ה"בריא התיכון" במשכן הוא סוג עץ אחר. איזה עץ? אומר 'תרגום יונתן בן עוזיאל':

"וַנִּגְרָא מְצִיעָאָה בְּגוֹ לַחֲיָא מְשַׁלְבִּישׁ מִן סִיפֵי לְסִיפֵי מִן אֵילָנָא דְנֶצִּיב אֲבָרְהָם בְּבֹאֲרָה דְשִׁבְעַ וְכַד עֲבְרוּ יִשְׂרָאֵל יַת יָמָא קָטְעוּ מְלֶאכְיָא יַת אֵילָנָא וְטִלְקוּהוּ לְיָמָא וְהָוּת טָפִי עַל אֲנָפִי מִיָּא וְהָוּ מְלֶאכְיָא מְכָרִיז וְאַמֵּר דִּין הוּא אֵילָנָא דְנֶצִּיב אֲבָרְהָם בְּבִירָא דְשִׁבְעַ וְצִלִי תַפֵּן בְּשׁוּם מִימְרָא דֵּי וְנִסְבּוּהִי בְּגִי יִשְׂרָאֵל וְעַבְדּוּ מִיָּה נִגְרָא מְצִיעָאָה אֲוִרְכָּיָה שׁוּבְעִין אֲמִין וּפְרִישׁן מִתְעַבְדֵּן בִּיה דְכַד הָווּ מוֹקְמִין יַת מְשַׁכְנָא הָוּה מִתְנַלְגֵּל הִי כְעִכְנָא חֲזוֹר חֲזוֹר מְלִגּוּ לְלַחֲטִי מְשַׁכְנָא וְכַד הָוּה מִתְפָּרֵק הָוּה פְּשִׁיט הִי כַחוּטָא"².

1 רש"י, שמות לט, לג; במדבר ג, טז.

2 'תרגום יונתן בן עוזיאל', שמות כו, כח.

העץ שהרכיב את ה"בריה התיכון" במשכן, הוא היה האשל שנטע אברהם אבינו³. כשהיה צריך היה ה"בריה התיכון" מתקפל לפי הצורה הגיאומטרית הנדרשת בשביל לחבר את כל הקרשים לעבודת המשכן, וכשהיה צריך לנסוע היה ה"בריה התיכון" משתחרר, מתיישר וזוקף את קומתו. אני לא יודע כמה סבלנות היתה לעץ הזה לחכות מהזמן שאברהם אבינו נטע אותו עד שהוא נהיה בתפקידו במשכן כ"בריה תיכון".

למה יונתן בן עוזיאל⁴ מוצא לנכון להגיד שה"בריה התיכון" היה מאשל אברהם?

כל מעשיו של אברהם אבינו היו מעשים שנבעו מתוך אמונתו, מתוך שהוא מקבל עול מלכות שמים. אחרי שנצטווה אברהם אבינו בברית המילה, בגיל בו היא מכאיבה מפני שהכאב כבר במודעות, וגם הריפוי הוא יותר איטי. וכחום היום השלישי למילתו יושב אברהם אבינו חוץ לאהלו ולפי מה שמתואר בפסוקים⁵ ועולה מדברי חז"ל⁶ - אז הקב"ה מגלה שכינתו לאברהם אבינו.

נחשוב כל אחד מאיתנו כמה הוא היה מתאמץ, כמה הוא משתדל, כמה הוא היה מנסה כדי שדקה, חמש דקות ואפילו פעם אחת בחיים שהקב"ה יתגלה אליו. לא בדמיון, לא באיזה שהיא חוויה רוחנית סובייקטיבית, אלא באופן אמיתי. ולאברהם אבינו הקב"ה אכן מתגלה. הפסוק לא אומר מה היה תוכן ההתגלות, האם הם עסקו במעשה מרכבה, בדבר גדול,

3 בבלי, סוטה י א; מדרש 'ילקוט שמעוני', תהילים, רמז תתסו.

4 עפ"י מדרש 'בראשית רבה', פרשה צד, ד.

5 בראשית יח, א.

6 בבלי, סוטה יד א; בבא מציעא פו ב.

או שעסקו בהוויות אביי ורבא, בדבר קטן⁷ - לא קטן בחשיבותו אלא בהופעתו בפרטי החיים⁸. לא יודעים מה היה שם. אבל מה שכן יודעים שבפסוק השני כתוב: "וישא עיניו וירא"⁹, זאת אומרת, אברהם אבינו נושא את עיניו ומחפש. משל היינו אומרים, היינו שרים ומבקשים מהקב"ה: "צמאה לך נפשי, כמה לך בשרי... כן בקודש חזיתך"¹⁰ - אנחנו רוצים לראות פני השכינה, לראות שהנה ה' מדבר איתנו. והנה, ה' מתגלה אל אברהם אבינו, אז מה נושא אברהם אבינו את עיניו? מה הוא מחפש? הוא רואה שלושה אנשים, ואז הוא מסתכל עוד הפעם. שואל ה'ספורנו: למה צריך להסתכל פעמיים? ועונה שהפעם השניה זו לא הסתכלות טכנית, זאת הבנה, "התכוון להסתכל"¹¹. אברהם אבינו הבין שאם הקב"ה התגלה אליו וכתוצאה מזה הוא נשא את עיניו, אזי אותם שלושה אנשים הם האנשים שאליהם הקב"ה מכוון. מכוון למה? מה לעשות עם השלושה אנשים האלה? לעשות דבר אחד - להכניס אורחים.

הכנסת אורחים מושווית בגמרא¹² לבית המדרש. לחלק מהדעות זו השוואה מלאה, והיא שבשניהם אפשר בשבת לפנות ארבע וחמש קופות מהאוצר לצורך המקום, מקום לבית המדרש ומקום להכנסת אורחים. ולחלק מהדעות: "גדולה הכנסת אורחים מהקבלת פני שכינה". היה אומר רבנו הרב צבי יהודה: לא כתוב במשפט הזה "גדולה הכנסת אורחים יותר מהקבלת פני שכינה", מפני שבאמת אין דבר בעולם שהוא יותר גדול מהקבלת פני שכינה. אלא כתוב: "מהקבלת פני

7 עפ"י בבלי, סוכה כח א.

8 'אורות התורה', פרק ג, סעיף ח.

9 בראשית יח, ב.

10 תהילים סג, ב-ג.

11 פי' ה'ספורנו, בראשית שם.

12 בבלי, שבת קכז א.

שכינה", במ"ם היחס¹³. כלומר, גדולה הכנסת אורחים כשהיא מתוך הקבלת פני שכינה.

אברהם אבינו נוטע אשל כיון שהוא מבין שהקב"ה רוצה ממנו שיכניס אורחים. אברהם אבינו מבין שלקראו בשם ה' זה ודאי תוכן, זה ודאי עולם מופשט ורוחני, זה ודאי כולל כוונות נסתרות, אך הבסיס לכל זה הוא הבסיס הפשוט, הטבעי¹⁴. זוהי הכנסת אורחים.

כיוון שהייתי אורח אצל אברהם אבינו וראיתי את המסירות שלו, ראיתי את האכפתיות שלו, ראיתי שהוא היחידי בכל האלה שסובבים אותו שדואג באמת לחסרונם של אנשים¹⁵. אז שאלתי את אברהם אבינו: 'למי אתה מייחס את הכשרון הזה?', ואברהם אבינו אמר לי: 'אני עסוק בקבלת פני שכינה'. הוספתי ושאלתי את אברהם אבינו: 'אחרי שעשית את הנפש שלי, לימדת אותי מה זה הכנסת אורחים, אולי תגיד לי איך מדברים עם האלוקים שלך?', אמר לי אברהם אבינו: 'תגיד "ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם בורא פרי העץ"¹⁶.

מי שחושב שהמדרש הזה בא להגיד שכל עניינו של אברהם אבינו היה כדי לחלץ מהפה שלי את המילים "ברוך אתה ה'"¹⁷ – הוא לא מבין ממה היה עשוי המשכן, הוא לא מבין מה זה "ברוך תיכון", הוא לא מבין שאי אפשר לקבל שכינה בישראל

13 'שיחות הרב צבי יהודה', בעריכת הרב שלמה אבינר שליט"א, שמות, עמ' 369.

14 הרחבה ב'שמונה קבצים', קובץ א, תסג; קובץ ב, סז; 'ערפילי טוהר', עמ' כז.

15 הרחבה בהקדמת 'פיתוחי חותם' לשו"ת 'חתם סופר', חלק יורה דעה; וכן בדרשות 'מכתב סופר' לבנו, הדרשה החמישה עשר.

16 עפ"י בבלי, סוטה י ב.

17 להרחבה: 'ירים משה' לרבי משה אלשיך, מסכת אבות, פרק א, משנה יב; ובדברי רבנו הרב צבי יהודה זצ"ל: 'עולת ראה', חלק ב, עמ' תיג; 'שיחות הרב צבי יהודה', בעריכת הרב שלמה אבינר שליט"א, ויקרא, עמ' 30-31; במדבר, עמ' 59-60.

בלי הכנסת אורחים, הוא לא מבין שאין מקדש ואין משכן בלי האשל של אברהם אבינו.

מה זה "בריה תיכון"? המילה 'בריה' מורכבת משני חלקים. החלק הראשון אלה האותיות: ב. ר. ח.¹⁸ והחלק השני מורכב מהאות י'. בין מה למה יש אמצע? בין כל אלה שרוצים לברוח, בין כל אלה שרוצים להתפזר, בין כל אלה שנוח להם להיות מפורדים ומפוזרים. מה יכול לחבר אותם? מה הסיכוי לחבר אותם? רק האות י', האות הראשונה משם הוי"ה. ואת ה' הקטנה, ממשיכה ו' גדולה שהיא ה"בריה התיכון"¹⁹ הלוקח את כל מה שנראה שונה, רחוק וסותר, ומחבר את כולם.

כמו שהכנסת אורחים זה הבסיס לקבל את השכינה, וזאת בעצם קבלת השכינה²⁰, כך המלאכה הזאת של החיבור שעושה ה"בריה התיכון" נקראת לקבל פני שכינה. מבין ה"בריה התיכון" שהמלאכה הזאת כל כך קשה, כל כך רחוקה, כל כך לא הגיונית. אבל שכינה לא מופיעה בפירוד! היא לא מופיעה בפיצול! שכינה היא הנקודה האלוקית הפנימית שבתוך המציאות ומחייבת את כל ההופעות שלה להתחבר.

מה עושה ה"בריה התיכון"? אומר לקרשים: 'אני איתכם, אני אתקפל, אני אוותר לכאורה על זקיפות הקומה, אני לא אבלוט'. ה"בריה התיכון" תמיד נמצא מאחורי הקרשים, הוא לא הקרש בעצמו, הוא לא המזבח, הוא לא הארון, הוא לא הכרובים²¹, אבל הוא ממש מוכן להיות משמש את פעולתו. על כן, בשעה שצריך להקים את המשכן, מתקפל ה"בריה התיכון"

18 'אור תורה', פרשת יתרו, צה.

19 'פרי צדיק', וירא, ג; 'שם משמאל', מקץ, תרעה; 'מאור ושמש', ויחי, ד"ה "ומשם".

20 מהר"ל, 'נתיבות עולם', נתיב העבודה, פרק יג; נתיב גמילות חסדים, פרק ד.

21 'דרשות חתם סופר', חלק א, עמ' רפא א.

יחד עם הקרשים, אבל בתכונתו הפנימית הוא זקוף קומה, ולכן כשהקרשים לא צריכים אותו כבר מקופל אלא כשצריך לנסוע, לזוז ולא לדרוך במקום- אז ה"בריה התיכון" מתיישר²². ה"בריה התיכון" כל הזמן בעמדה של מסע, לכן הוא התנאי של יכולת התנועה בו, מפני שאי אפשר לנוע אם לא ישרים, אם לא מוכנים לשרת את השכינה ולנסוע בהתחדשות הדורשת תסיסה, הדורשת לא להיות מפונקים, הדורשת לא להיות פאסיביים.

אז ה"בריה התיכון" בישרותו, הוא האמצע. בעצם כל אדם יכול להיות "בריה תיכון". אולי לא יהיה כתוב עליו ארוכות בתורה- כפי שעל ה"בריה התיכון" יש פסוק אחד בלבד, אולי הוא לא יקבל צל"ש, אולי הוא לא יפורסם²³, אבל הוא יהיה מעמיד את המשכן. כל מקום שאפשר יהיה לראות מבחוץ דברים מפורדים שבורחים זה מזה, שם יהיה מקומו של ה"בריה התיכון".

תפקידו של ה"בריה התיכון" הוא קודם כל להכניס אורחים, לאהוב אותם, להקשיב לכל אדם, לכל גוון, לכל מקום ולכל זווית. ואז אומרים לך: 'אתה סתם באמצע, בעד מי אתה? נגד מי אתה?', ואתה יודע את האמת, את האמת האלוקית: אתה מעל כולם, אתה לא שייך לאף אחד, אתה לא עבד של אף אחד. ואומרים לך: 'אבל כולם שונים, אתה לא יכול להיות אוהב את כולם, אתה לא יכול להיות בעד כולם'. אבל אם אתה "בריה תיכון", אזי מתוך ההקשבה, מתוך האהבה תלך לשלב שבו תעמיד את הקרש במקום המתאים לו, תעזור לכל קרש להיות מה שהוא ולא על פי הציפיות שלך. אברהם אבינו הכניס

22 'שפת אמת', וישלח, תשלה.

23 מהר"ל, 'אור חדש', הקדמה.

אורחים בלי ציפיות, ולכן האשל של אברהם אבינו, הוא הבסיס להשראת השכינה במשכן, בהיותו המהות של ה"בריה התיכון". אל תגיד לקרש: 'אתה גדול מדאי', 'אתה נמוך מדאי', 'אתה רחב מדאי'. אל תגיד לו כך מפני שהוא לא עבד שלך והוא לא צריך למצוא חן בעיניך! אבל תעזור לו לדייק, תעזור לו לדייק בעצמו. תן לו מקום, תן לו הרבה הרבה מקום, אבל לא יותר מדאי. לך לקרש השני, גם כן תעזור לו, גם כן תקשיב לו. הקרש הראשון יסתכל עליך ויגיד לך: 'איפה הנאמנות?'. אבל אתה לא תשא פנים לאף אחד, גם אם זה יצריך ממך מחיר גדול. הקרב על האמת, האמת של ה"בריה התיכון" – אין קרב גדול מזה. וככה, בסבלנות שכבר לא מובנת לאף אחד, תלך לעוד קרש ועוד קרש. אם צריך לנסוע – תיסע. אתה הרי לא כזה רב גדול שכולם באים אליו לשתות בצמא את דבריו, לך אין כלום לתת. אז מה, מי אמר שבאת לעולם בשביל להיות המשכן, אולי נולדת בשביל להיות קרש. מי אמר שנולדת להיות קרש, אולי נולדת בשביל להיות המילימטר האחרון ב"בריה התיכון". ואם תעשה את תפקידך שבשבילו נולדת – "אשריך וטוב לך"²⁴. גם בתוך חבריך בישיבה, בצבא, בחקלאות, בהתיישבות, בכל מקום, בכל תפקיד אפשר להיות שייך ל"בריה התיכון".

יכול להיות שזה קשור ליכולת להיות "בריה תיכון" של עצמך. כל אדם יש בו נטיות שונות, יש בו כוחות שונים, אבל הוא מסוגל להיות "בריה תיכון" ולשים כל קרש במקום שלו, מסוגל להיות מושל של עצמו, ממש כמו שאומר רבי יהודה הלוי במשל שלו על החסיד²⁵. תארגן נכון את כוחות הנפש שלך, תהיה ה"בריה התיכון" של עצמך.

24 תהלים קכח, ב.

25 ספר 'הכחיר', מאמר שלישי, סעיפים ג-ה.

אתה עיף, הגוף שלך עשה הרבה דברים חשובים, אתה רוצה ללכת לישון. זה דבר מאד חשוב, דבר אנושי. אבל באיזה מקום נמצאים אנשים שעכשיו ברגעים האלה כדי להיות "בריה תיכון" של עצמם הם צריכים שתבוא אליהם. קח את העייפות שלך איתך, שים אותה באיזה תיק צד על הכתף ותיסע. אם אתה "בריה תיכון" של עצמך אתה יכול להיות גם "בריה תיכון" של אחרים.²⁶

אם אתה מרדכי, איש ארץ ישראל, נאמן רוחה של האומה הישראלית, אתה שומע ששני אנשים הולכים להרוג את המלך אחשוורוש, אולי כל ימך חיכית לרגע הזה, אולי בדפי פרשת השבוע שאתה הוצאת או שקראת אותם ואתה מרותק להם ולנחישותם, להם ולזקיפות הקומה הלאומית שבהם, אולי היית צריך להגיד לאותם שניים: 'יישר כוחכם, רק חבל שעשיתם את זה כל כך מאוחר'. אבל אז אתה לא יכול להיות "בריה תיכון". אתה לא יכול להלחם בעמלק, אם אתה לא יכול לחבר אליך את כל ישראל²⁷. אתה יכול להיות מרוצה מעצמך, אתה יכול להיות תקוע בתוך הגאווה הרוחנית של עצמך, אבל אתה לא יכול להוביל את העם כולו. תקשיב למגמה האלוקית, תאסוף את כוחותיך ואת סבלנותך²⁸, תן חיים גם למלך הזה²⁹, יכול להיות שממנו תצמח הישועה.

אם את אסתר למדת את כל הלימודים בעולם על צניעות בת ישראל, אבל יש רגע של אמת שמה שעכשיו צריך זה להיות ה"בריה התיכון" של המקדש שכעת הוא שומם כי מלכי פרס

26 'תעודת ישראל ולאומיות', סעיף 15.

27 'שם משמואל', תצווה וזכור, תרעז.

28 'שיחות הרב צבי יהודה', בעריכת הרב שלמה אבינר שליט"א, מועדים ב, עמ' 173-174.

29 ספר חסידים, סימן תרצד.

לא נותנים להמשיך לבנות אותו³⁰. והמן מחכה לרגע שהוא יוכל לחסל אותנו, והעולם מחכה לרגע שמישהו יחסל את המן. תאספי את כל הכוחות שלך, תהיי ה"בריה התיכון" של עצמך, תמסרי את הנפש, את העולם הזה ואת העולם הבא³¹, את הכל, ומזה תצמח הגאולה.

וגם אתה חרבונה, גם אתה "בריה תיכון", תאסוף את כל ההתאפקות שלך. וגם אתה חרבונה, אם תתאפק, וכשכבר לא צריך לדבר עם המלך לא תדבר, תשאיר לו להגיד לתלות את המן על העץ- אז תזכה להיות שותף במחיית עמלק³².

מה שמסוגל עמלק לעשות ובמה שמסוגל המן לפגוע זה רק בחיצוניות. זה ביטוי מפורש במגילה³³, שהוא יכול להגיע רק עד החצר החיצונה. אבל אסתר מגיעה לחצר הפנימית, אין פגיעה בפנימיות. זרש אשתו אומרת לו: "בבוקר אמור אל המלך", והוא, המן, הולך לאמור אל המלך. אומר ה'שם משמואל': "ומכאן כל איש משכיל ישים אל לבו, היות בית המן ניתן לאסתר ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם, ובכל פורים מתעורר רשימו מזה, ואז בכח כל איש ישראל לאמור למלך מלכי המלכים הקב"ה... לתלות את המן ולמחות את שמו מתוך לבו של עצמו עכ"פ. אך האמירה צריכה להיות לא מהשפה ולחוץ אלא בכל אות נפשו, ובאותו חשק ורצון נמרץ שהיה אז להמן לתלות את מרדכי, ואז בודאי אמירתו תעשה פירות. וזהו שאמרו חסידי קדמאי שבפורים יכול כל

30 עזרא ד, ו; רש"י, אסתר ט, י.

31 הקדמת מהרי"א ז" עניזיל, לספר 'אבני מילואים', שנדפסה בתחילת חלק ב; 'אגרות הראיה', חלק ב, עמ' קפח-קפט; 'שמונה קבצים', קובץ א, תקיח.

32 ירושלמי, מגילה, פרק ג, הלכה ז.

33 אסתר ו, ד.

איש להושע ולהתברר³⁴. פורים זה זמן שאפשר להגיד למלך, למלכו של עולם. אבל בתנאי אחד- אומר ה'שם משמואל'- שזה לא יהיה מהשפה ולחוץ. רק אם אתה נכנס אל החצר הפנימית, רק אם אתה לא נשאר מבחוץ, אז אתה יכול להגיד למלך: 'רבנו של עולם, איפה יש לך עם כזה? באיזה אומה בעולם יש רועי קליין? באיזה אומה בעולם יש משפחת נתנאל? באיזה אומה בעולם יש אנשים כמו גוש קטיף? כמו שדרות? רק אז אפשר להגיד למלך בכנות, מהמקום הכי עמוק בנפש: 'תראה איזה דור נפלא יש לך'.

אומר לנו הקב"ה³⁵: הנה אנכי שולח לכם את מה שרציתם, רציתם גאולה, "וּפְתָאֵם יְבוֹא אֶל הַיְכָלוֹ הָאֵדוֹן אֲשֶׁר אַתֶּם מְבַקְשִׁים וּמִלְאָהּ הַבְּרִית אֲשֶׁר אַתֶּם חֹפְצִים הִנֵּה בָא" מה שאתם מבקשים, מה שאתה חפצים יבוא פתאום. אומר הנביא בפסוק הבא שכשהקב"ה מביא את מהלך הגאולה זה יהיה "כְּאִשׁ מִצָּרֶף וּבְרִית מְכַבְּסִים"- הוא מביא את הגאולה במהלך גדול של טלטלות שאין להם סוף.

אז תגיד לנו הנביא, אחרי שהתכוננו לכל הטלטלות, תן לנו איזה עצה טובה: איך נחזיק מעמד בחבלי משיח? מהי תכונת הנפש שנצטרך בתקופה הסוערת הזאת של הגאולה? את מה הקדוש ברוך מצרף, במה הוא מנקה אותנו? אומר הנביא: אם אתם רוצים לדעת, אני אגיד לכם, יש דברים ברורים.

דבר ראשון: "אֲז נִדְבְּרוּ יִרְאֵי ה' אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ וַיִּקְשְׁבֵהוּ וַיִּשְׁמְעוּ וַיִּכְתֹּב סֵפֶר זָכְרוֹן לְפָנָיו לְיִרְאֵי ה' וּלְחֹשְׁבֵי שְׁמוֹ".

"אֲז"- בתקופה של הטלטלות, בתקופה של הקושי, "נִדְבְּרוּ

34 'שם משמואל', תצוה, תרעז.

35 מכאן והלאה, ציטוטי הפסוקים מובאים מספר מלאכי, פרק ג.

יִרְאִי ה' אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ" - אומר ר' חיים מוולאדז'ין³⁶: לא כתוב שם "ידברו", אלא כתוב "נִדְבְּרוּ". יש לאדם מהר חבורן מה לשמוע מהאדם מערד, יש לקצין בצבא הגנה לישראל לשמוע מה יש בשדרות, יש לאדם ממצפה לרמון לשמוע מה אומר האיש מגוש קטיף. "נִדְבְּרוּ יִרְאִי ה' אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ". מבטיח לנו הנביא: אם אנחנו נקשיב אחד לשני, אם במשהו נהיה ה"בריה" התיכון, נהיה אנשים של אמצע, נהיה מחפשים את האמת ולא את הכבוד האישי שלנו, אז גם הקב"ה יקשיב, "וַיִּקְשֹׁב ה' וַיִּשְׁמָע". ולא רק הקשבה, אלא גם "וַיִּכְתֹּב סֵפֶר זִכְרוֹן לְפָנָיו" - הולך להיות גם ספר זכרון, מי הקשיב ומי לא הקשיב, הלוואי שלא יבזו אותו.

עצה שניה אותה אומר הנביא: "וְחִמְלָתִי עֲלֵיהֶם כְּאִשֶּׁר יִחְמַל אִישׁ עַל בָּנוֹ". רבונו של עולם, מכח כל הדורות אנחנו מבקשים ממך שתחמול עלינו. אומר לנו הקב"ה: אתם מדברים על הקשבה אבל אם אתם לא מקשיבים, כשאמרתי "וְחִמְלָתִי עֲלֵיהֶם" לא סיימתי, אלא אמרתי: "וְחִמְלָתִי עֲלֵיהֶם כְּאִשֶּׁר יִחְמַל אִישׁ עַל בָּנוֹ הָעֶבֶד אֹתוֹ". אומר המלבי"ם³⁷: חמלה זה לא רחמים, חמלה זה שכל. אב על בנו מרחם אבל אם הוא חושך שבטו אז הוא שונא בנו³⁸. חמלה אמיתית זה להטיל משימות. כמובן שלא תמיד צריך להטיל אותם חזיתית, ולפעמים להפך, כשעומדים מאחורי הקלעים הרבה משימות מתבררות ובטבעיות הם נעשות. אם כך, אומר הנביא מלאכי, העצה השניה היא לבקש חמלה אלוקית ולהבין שהכתפיים שלנו הם אלה שעליהם יטיל הקדוש ברוך את משימות הגאולה³⁹, כשנהיה מוכנים להיות

36 'רוח חיים', מסכת אבות, פרק ג, משנה ב.

37 מלבי"ם, שמואל א טו, ג.

38 עפ"י משלי יג, כד.

39 ירושלמי, שבת, פרק ו, הלכה ט; מדרש 'ויקרא רבה', פרשה כז, א.

ה"ברִיחַ הַתִּיכּוֹן".

אומרת הגמרא⁴⁰ שלעתיד לבוא הקב"ה ישחוט את היצר הרע. כולם יעמדו מסביב, כולם חיכו לרגע הזה כדי לפגוש בו את הדבר שהיה הנורא מכל בפרט, בכלל ובכל מקום. תעמודנה שתי קבוצות, אחת נקראת צדיקים והשניה נקראת רשעים. שתי הקבוצות האלה, כשהן יראו מה יוצא מהיצר הרע שנשחט הן תתחלנה לבכות. לצדיקים ידמה שהוא כהר גדול, הם יבכו ויגידו: 'איך יכול להיות שעמדנו בזה'. לוקחים דור שבוי בפרטיות, משועבד לאירופה ואמריקה, אומרים לו: 'תילחם', והוא יוצא למלחמה. לוקחים דור שמשועבד לפרטיות, אומרים לו: 'תישאר בנחלתך, אל תזוז ממנה ואל תעזוב אותה'⁴¹ והוא אכן "ברִיחַ תִּיכּוֹן" שנשאר בה ולא נוטש אותה. אז הוא ישאל: 'איך יכול להיות שעמדתי בזה'. אבל יהיו עוד אנשים שיבכו, קבוצת הרשעים, הם יראו שמהיצר הרע יצא חוט, חוט קטן. הם ירגישו החמצה נוראה למה הם לא החזיקו מעמד. מי האדם שיכול להגיד על עצמו שהוא צדיק, ואסור לאדם להגיד על עצמו שהוא רשע, מה שברור שאסור להכניס לתבניות ואסור להתפעל ממנו ולהיכנע לו.

אז אומר הנביא את הדבר השלישי: "וְשִׁבְתֶּם וְרֵאִיתֶם בֵּין צַדִּיק לְרָשָׁע בֵּין עֶבֶד אֱלֹקִים לְאִישׁ לֹא עֹבֵד". כמה רבנו הגדול, הרב צבי יהודה זצ"ל, מסר את הנפש על הפסוק הזה והסביר⁴² והסביר⁴³ והסביר⁴⁴, ולא שמענו ולא הקשבנו. כל מיני התמחויות מוזרות התמחינו בשנים האחרונות לעשות רשימות של רשעים

40 בבלי, סוכה נב א.

41 'קול התור', פרק ב; 'אהבת יונתן', הפטרת פרשת בלק.

42 'אור לנתיבתי', עמ' כב-כג.

43 'שיחות הרב צבי יהודה', בעריכת הרב שלמה אבינר שליט"א, עמ' 18-21.

44 'מותן התורה הגואלת', הרב אביהוא שוורץ שליט"א, חלק א, עמ' כח.

עם שמות, עם כתובות ועם תפקידים, והנה עכשיו מצאתי לי מנוחה בפסוק הזה, בהבטחה שההבחנות האלה הם חלק מהגאולה. אומר לי הנביא: שוב פעם אתה לא מקשיב, כי אם ההבחנה היא הבחנה פשוטה "בין צַדִּיק לְרָשָׁע", אזי בשביל מה צריך להגיד שוב פעם: "בין עֲבָד אֱלֹקִים לְאִשָּׁר לֹא עֲבָדוּ". אלא, אומרת הגמרא⁴⁵: אתם תזכו להבחין בין מי ששונה פרקו מאה פעמים לבין מי ששונה פרקו מאה ואחד פעמים. היה אומר לנו רבנו הרב צבי יהודה זצ"ל: אנחנו לא בקיאים בנסתרות⁴⁶, אבל אם חז"ל אמרו מאה ומאה אחד, וההבדל קשור למילים "בין עֲבָד אֱלֹקִים לְאִשָּׁר לֹא עֲבָדוּ", אז ההבדל הוא בלימוד תורה לשמה. מי ששונה פרקו מאה פעמים נקרא לומד לא לשמה מפני שעוד אולי הוא ירוויח משהו, אולי הוא יזכור טוב יותר, אולי הוא יעמיק יותר, אולי תהיה לו תוספת שכר בעולם הבא. אבל מי ששונה פרקו מאה ואחד פעמים הוא לומד לשמה, הוא חוזר בפעם המאה ואחת בלי שיש לו שום רווח. הוא יודע את האמת מפני שהיא אמת, עושה את האמת מפני שהיא אמת⁴⁷.

אומר לנו הנביא מלאכי: בדרך לבניית הבית השלישי, צריך לעסוק בתקופת חבלי משיח גם בדבר השלישי, הצומח מתוך ההקשבה ומתוך בקשת החמלה האלוקית במשימות, והוא להיות אנשים שכל עיסוקם הוא לשמה. אתה לומד תורה לא בשביל הרוחניות שלך ולא בשביל סידור נכון בגן עדן אלא אך ורק כי אתה יודע את האמת מפני שהיא אמת. וכן כשאתה עוסק בבניין⁴⁸ וכן כשאתה עוסק בחקלאות⁴⁹ וכן שאתה עוסק בגרעין

45 בבלי, חגיגה ט א.

46 'לנתיבות ישראל', חלק ב, עמ' קמב; 'לאמונת עתנו', חלק ג, עמ' ככז-כח.

47 רמב"ם, הלכות תשובה, פרק י, הלכה ב.

48 'חידושי חתם סופר', שבת לא א.

49 'תורת משה', שופטים, עמ' צו.

תורני⁵⁰ וכן שאתה עוסק בצבא⁵¹ וכן שאתה עוסק בהתיישבות⁵² וכן כשאתה עוסק בפוליטיקה⁵³ וכן שאתה עוסק בכל תחום שהוא⁵⁴ – אך ורק לחשוב על מגמת העניין, על תכלית אמיתית, שאתה בסך הכל משרת שלה.

ומתוך המשולש הזה, נגיע ללשון הרביעית של הגאולה: "הִנֵּה אֶנֶכִּי שֵׁלַח לָכֶם אֶת אֱלֹהֵי הַנֶּבִּיאִים לִפְנֵי בּוֹא יוֹם ה' הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא: וְהָשִׁיב לִב אֲבוֹת עַל בְּנִים וְלִב בְּנִים עַל אֲבוֹתָם". בסוף הדרך, בשיא הטלטלות של חבלי משיח, הולך אלוהים לשלוח לנו "בריה תיכון" המחבר את כל הקצוות, המסדר מחדש את היוחסין בישראל, המקרב את מי שהורחק בזרוע ומרחיק את מי שמקורב בזרוע⁵⁵, העושה סדר נכון, כמו ה"בריה תיכון".

אז כמה צריך מתוך הפורים הזה מאד לרצות להקים את המקדש, להקים את המשכן. לשמור על ארץ ישראל כולה, לשמור על עם ישראל כולו, לשמור על התורה כולה, לשמור על הגאולה כולה, לשמור על המדינה כולה. מה שחסר בשביל השמירה הזאת אלו אנשים שמוכנים להיות ה"בריה התיכון".

בשפתה של המשנה⁵⁶ נקרא ה"בריה התיכון" במילים אחרות: "בעקבות משיחא אנשי הגבול יסובבו מעיר לעיר ולא יחוננו". מי הם הנקראים "אנשי הגבול"? אומר רש"י: פירוש ראשון –

50 דרשות 'חתם סופר', חלק ב, עמ' שצט ד; 'שם עולם', פרק כ.

51 דרשות 'מכתב סופר', הדרוש החמישה עשר.

52 'תורת משה', דברים, צו.

53 'שיחות הרב צבי יהודה', בעריכת הרב שלמה אבינר שליט"א, בראשית, עמ' 282-283;

'תורה תמימה', איכה, פרק ג, אות סג.

54 'מכתב מאליהו', חלק א, עמ' 34.

55 מסכת עדויות, פרק ח, משנה ז.

56 בבלי, סוטה מט ב; סנהדרין צז א.

"אנשי גבול ארץ ישראל". גם בזה לאט לאט מתחילה המציאות להיות מתוקנת קצת, יותר ויותר ברור מי חי באמת בפריפריה ומי חי באמת במרכז. לאט לאט זה מתברר. זה לא כל כך מתאים אמנם לגיאוגרפיה ולטופוגרפיה, אבל זה מתאים למהות, מתאים למושג ה"בריה התיכון".

מוסיף רש"י: "לישנא אחרינא- אנשי גזית, סנהדרין". אנשי הגבול הם אנשי הסנהדרין היושבים בלשכת הגזית. לשכת הגזית היה חציה בקודש וחציה בחול⁵⁷. אנשי הגבול, הם בעצם אנשי החיבור, הם בעצם אנשי ה"בריה התיכון". מהמשנה הזאת למדנו חידוש עצום. כתוב שם "אנשי הגבול יסובבו מעיר לעיר ולא יחוננו", כלומר, המעטפת החיצונית של החיים תהיה כל כך חזקה שבהתחלה לא יעריכו אותם. אבל מי שהוא "בריה תיכון" מה אכפת לו שלא מעריכים אותו, הוא לא עסוק בזה בכלל, הוא ממשיך להסתובב גם אם הוא לא מוצא חן.

מה אכפת לאסתר מה יקרה לה ומה לא יקרה לה? מה אכפת למרדכי מה יגידו עליו בסנהדרין? מה יגידו עליו רוב גדולי הדור? מתוך הצדקות והמסירות שלו לעם ישראל הוא "דורש טוב לעמו"⁵⁸, כי הוא יודע את האמת האלוקית. מה אכפת לאנשי הגבול, מה אכפת לאנשי ה"בריה התיכון" שלא מחוננים אותם.

אבל יש חידוש יותר גדול במשנה, ולכן הוא גם יותר קשה. החידוש הוא שאנשי הגבול צריכים להסתובב, החידוש הוא שהם צריכים לנוע. ה"בריה התיכון" לא חיבר את הקרשים רק כשהמשכן עמד, הוא ליווה את המסע גם כשהיתה נסיעה.

57 בבלי, יומא כה ב; רש"י, סוטה ח א, ד"ה "התם קיימא".

58 אסתר י, ג.

נסיעה לא חייבת להיות דבר פיזי. כמו הרמב"ם שכשהוא מדבר על אברהם אבינו וגילוי האמונה שלו, הוא אומר: "התחיל לישוטט בדעתו... ולבו משוטט ומבין עד שהשיג דרך האמת והבין קו הצדק"⁵⁹.

אומרים בקדושה: "משרתיו שואלים זה לזה", מה הם שואלים? "איה מקום כבודו", מה צומח מזה? "איה מקום כבודו להעריצו". אנחנו מעריצים את הקב"ה איזה מהלך של גאולה הוא מביא, כי אנחנו המשרתים של המהלך, המשרתות שלו. איזה שמחה גדולה זו להיות משרת, משרתת את פני המלך. נכון, במגילה זה חיצוני, אבל אנחנו רוצים לקחת את כל החיצוניות הזאת ולהכניס אותה פנימה. יסובבו, יחפשו, ישוטטו בדעתם, יהיו צמאים ל"בריא התיכון", יהיו צמאים לאלהו הנביא, יהיו צמאים להשיב את הלבבות אלה לאלה.

בתוֹךְ אומר הנביא מלאכי: "זָכְרוּ תוֹרַת מֹשֶׁה עֶבְדִּי". אז כולם יגידו את מה שצריך להגיד: 'הכל מתוך תורה'. אבל איזה תורה? אומר הנביא: "זָכְרוּ תוֹרַת מֹשֶׁה עֶבְדִּי". וכך היה חי רבנו הגדול מרן הרב קוק זצ"ל: "עבד לעם קדוש על אדמת הקודש"⁶⁰.

אתה שר "שִׁבְנוּ אֵלַי וְאֶשְׁבֶּה אֵלֵיכֶם". זה פסוק, נפלא שאתה שר את זה. אבל הרי כשאתה עומד בתפילת העמידה לפני המלך ביום הכיפורים, שהוא כמו פורים⁶¹, כשאתה עומד להתפלל ביום של תשובה, מה אתה אומר? אתה אומר "שובו אלי ואשובה אליכם"?! זה מה שהמלך רוצה ממך?! או זה מה שאתה בדמיונות הרוחניים שלך רוצה?! המלך אומר לך:

59 רמב"ם, הלכות עבודה זרה, פרק א, הלכה ג.

60 'אגרות הראיה', חלק א, אגרת יח; ועוד הרבה.

61 'תיקוני זוהר', תיקון כא.

"שובה אלי כי גאלתיך"⁶²! המלך אומר לך: "גאולה לא תלויה בתשובה"⁶³! תפסיק למדוד את המציאות עם הברומטר הרוחני שלך, העלוב, המצומצם, גם הרוח! אלא תשרת את המלך, תבקש מהמלך עוד גאולה ומתוכה גם תשובה. זה נקרא לשרת את המלך.

על כן, אומר הנביא מלאכי: "וְאֶשְׁרוּ אֶתְכֶם כָּל הַגּוֹיִם כִּי תִהְיוּ אִתָּם אֶרֶץ חֶפֶץ". מה זה "אֶרֶץ חֶפֶץ"? ארץ שתעשו את חפץ ה'⁶⁴ או ארץ שה' חפץ בה⁶⁵. אולי יום יבוא ויתגלה איזה כתב יד של ראשונים או של אחרונים או מדרש הנעלם או מדרש המתגלה: "תִּהְיוּ אִתָּם אֶרֶץ חֶפֶץ", הכוונה שתקחו לעבודת אלוקים את החפץ שלכם, את כל התשוקה, את כל החמדה, את כל השכל, את כל הרגש, את כל הדמיון, את כל הרצון, את הכל כדי שתהיו ה"בריח התיכון" של עצמכם.

או אז תקוים הנבואה האומרת: "וְאֶשְׁרוּ אֶתְכֶם כָּל הַגּוֹיִם". אך עד שתקוים הרי "שלא אחד בלבד עמד עלינו לכלותינו אלא שבכל דור ודור עומדים עלינו לכלותינו והקדוש ברוך הוא מצילנו מידם". בהתקרבות הגאולה, בהתקרבות המקדש, גם שוואקי ורזאל התחברו ביחד לניגון. עד שהגויים יגיעו ל"וְאֶשְׁרוּ אֶתְכֶם" בנתיים הם מציקים לנו, אבל הם מציקים לנו כדי שנגדל⁶⁶, כדי שנשמח בחלקנו, כדי שנהיה עבדים עוד יותר גדולים, "וכאשר יענו אותנו כן ירבה וכן יפרוץ"⁶⁷. זה חלק ממה שהקדוש ברוך מצילנו מידם עד ועד בכלל שנצא ברכוש גדול.

62 ישעיהו מד, כב.

63 בבלי, סנהדרין צז ב-צח א; 'לנתיבות ישראל', חלק א, עמ' קצד-קצה.

64 תרגום יונתן בן עוזיאל, מלאכי שם.

65 רש"י, מלאכי שם.

66 הגדת 'אמרי שפר' לנצי"ב, עמ' יא.

67 שמות א, יב.

אז זאת באמת לא סעודה של מישהו או איזה בית של מישהו, כל זה טפל לגמרי. זאת סעודה של אנשים שרוצים להיות "בריא תיכון", זאת סעודה ושירה וריקוד וניגון, והדברים הנפלאים ששמענו, שכל זה יתן הרבה מאד כוחות להמשיך בדרך הזאת ביתר שאת או להתחיל אותה, לחדש אותה ולקדש אותה⁶⁸ ולהיות חלק מאלה שמביאים את אליהו הנביא בדרך לבשר לגאולה שלימה.